

Bilaga 8 - Tillköp

Inledning

Region Gävleborg utgör sedan 1 januari 2012 ensamt den regionala kollektivtrafikmyndigheten (RKM) i Gävleborgs län. Det betyder att Region Gävleborg ensamt bär det ekonomiska ansvaret för den regionala kollektivtrafiken. Detta har gjorts möjligt genom skatteväxling mellan länets kommuner och Region Gävleborg. Prioriterings- och utvecklingsarbetet av kollektivtrafiken sker i samråd med bland annat länets kommuner. De slutgiltiga besluten kring kollektivtrafikens förutsättningar och utveckling fattas av RKM. Beslut om allmän trafikplikt och tillköp tas av Hållbarhetsnämnden.

Utdrag ur Lag (2010:1065) om kollektivtrafik:

”2 kap. Regional kollektivtrafik

1 b § Om en region ensam ska ansvara för den regionala kollektivtrafiken i länet, får en kommun inom länet träffa avtal med regionen om kostnadsansvar för regional kollektivtrafik som är av bättre kvalitet eller billigare för resenärerna än vad regionen annars skulle tillhandahålla.

Lag (2019:950).”

Ett sådant avtal benämns nedan för ”Tillköp”. Tillköp kan alltså antingen göras för trafik eller för biljetter. För att en kommun ska tillåtas köpa till regional kollektivtrafik utöver den trafik som RKM tillhandahåller krävs att den tillköpta trafiken dels är förenlig med det regionala trafikförsörjningsprogrammets mål för kollektivtrafiksystemets utveckling och dels inte riskerar att påverka kollektivtrafiksystemet på ett negativt eller svåröverskådligt sätt.

Bedömning av vilka tillköp som är förenliga med trafikförsörjningsprogrammets mål och/eller tillköpets påverkan på kollektivtrafiksystemet görs av Trafik-, kultur- och folkhögskoleförvaltningen.

Trafik

Endast sådan trafik som uppfyller kollektivtrafiklagens definition, 1 kapitlet, § 6, för regional kollektivtrafik kan köpas till. Trafik som köps till ska vara utformad så att den kan inordnas under ett beslut om allmän trafikplikt fattat av RKM. Den kommun som genomför tillköpet ansvarar för finansieringen av den tillköpta trafiken. I allt övrigt, bland annat avseende upphandling, planering, drift, prissystem och resevillkor omfattas den tillköpta trafiken av samma regler och ansvarsförhållanden som gäller för den kollektivtrafik som RKM tillhandahåller.

En kommun kan göra tillköp av trafik avseende bättre kvalitet än vad RKM tillhandahåller för följande områden:

- Trafikutbud – nyetablering, utökning eller upprätthållande av trafik. Tillköp av trafikutbud kan också ske vid tidsbegränsade arrangemang.
- Miljö – användande av särskilt drivmedel som innebär ökade kostnader i form av drift och investeringar i infrastruktur och fordon. Detta gäller under förutsättning att RKM uppfyller uppsatta miljömål för t ex fossilfria drivmedel. Exempel på sådant tillköp kan vara biogas eller el-drift.
- Fordon – Utformning av fordon som innebär en merkostnad då de är av en högre standard eller andra användningsområden än persontrafik. Exempel på sådant tillköp kan vara fordon med särskild godsfunktion. Kommunen ersätter RKM med trafikens tillkommande beräknade nettokostnad för timmar, kilometer, fordon, investeringar och resandeincitament minus beräknade intäkter.

Biljetter

Kommun som så önskar kan genom tillköp erbjuda kommuninvånare färdbevis till ett lägre pris än det pris som framgår av X-trafiks ordinarie prislista. Tillköp kan endast ske av produkter ur X-trafiks ordinarie utbud av färdbevis. Det innebär att hänsyn kan tas till ålderskategorier, geografisk giltighet och resfrekvens. Det innebär också att tillköpet kan ske med antalet individer som bas alternativt antalet resor eller sålda biljetter.

Kommun som genom tillköp anskaffar färdbevis väljer själv hur, och till vilket pris, som de köpta färdbevisen erbjuds kommuninvånarna.

Inför ett tillköp av biljetter bör, beroende på omfattning, samråd och eventuellt förhandling ske med berörda trafikföretag.